

Høringsuttalelse vedrørende søknad om akvakulturtillatelse til slaktemerder på ny lokalitet Innovanor ved Klubben næringspark

Vi viser til fylkeskommunens beskrivelse av søknaden fra SalMar AS der det heter:

«SalMar AS planlegger bygging av et slakteri med tilhørende slaktemerd ved Klubben i Senja kommune. Det søkes om en maksimal tillatt biomasse (MTB) på 3000 tonn og 4 tillatelser à 780 tonn MTB. Slaktemerden vil ligge i umiddelbar nærhet til slakteriet og består av 2x5 bur. Det totale arealbeslaget i havoverflaten vil være ca. 55x135 m. [...] Fiskeridirektoratet v/ tildelingsseksjonen har i vedtak datert 13.07.20 gitt SalMar AS tilsagn om fire tillatelser à 780 tonn MTB til slaktemerd ved lokaliteten Klubben i Senja kommune. Tillatelse til slaktemerd kan gis for inntil 10 år av gangen, jf. laksetildelingsforskriften § 23 første ledd. [...] I søknaden skrives det at SalMar Farming AS avd. Nord over flere år har hatt en økning i produksjonsvolum av matfisk i Nord-Norge. Produksjonen utløser et behov for egen slaktekapasitet som er tilpasset markedet. Dette ilandføringsanlegget, sammen med muligheten for videreforedling, vil gi best mulig grunnlag for å skape et stort antall arbeidsplasser ut fra lakseproduksjonen i landsdelen.»¹

Naturvernforbundet Troms registrerer at konsekvensutredning ikke er gjort for det spesifikke tiltaket med slaktemerder. 4 merder med biomasse er mye, og vi er bekymret for manglende kunnskap om hvilken samlet belastning dette kan medføre på økosystemer jfr. naturmangfoldloven som blant annet omhandler føre-var prinsippet og økosystemtilnærmingen.² Vi oppfordrer derfor til konsekvensutredning eller minimum ekstra tiltak i forbindelse med miljøovervåking. Klubben Næringspark er en satsing hvor akvakultur skal utvikle en mer kompakt produksjonsarena. Naturvernforbundet mener dette prosjektet også bør legge til rette for utprøving av løsninger som i større grad sikrer forsvarlig økologisk drift i størst mulig omfang. Slaktemerdene legges oppå et lokalt viktig gytefelt – dette er uheldig, og vi mener derfor at man må bruke lukket teknologi i dette tilfellet. I punktene nedenfor utdypes vi faktagrunnlaget og argumentene våre for denne anbefalingen.

- 1) **Lokale gytefelt for torsk:** Det er ikke omstridt at det finnes viktige gytefelt for kysttorsk i området. Det er likevel ukjent i hvilken grad og på hvilken måte disse kan påvirkes av slaktemerder der det er fisk i såpass store mengder. I fiskeridirektoratets egen behandling av tiltaket (der de gir søker tillatelse) heter det at:

«Ved en slaktemerd som den SalMar planlegger vil fisken måtte pumpes fra brønnbåt og opp i merdene. Ved pumping av fisk vil det skilles ut faeces (om enn i mindre omfang enn for fisk som ikke er sultet), og slim. Pumpevannet vil derfor inneholde stresshormoner og andre stoffer. Erfaringsmessig er pumpeaktiviteten ved slaktemerder høy i sesongen, slik at det i iallfall i perioder må påregnes slike utslipp av en viss størrelse [...] Fiskeridirektoratet kan ikke legge til grunn at disse utslippene ikke vil kunne påvirke adferden til torsken i området. Fiskeridirektoratet finner likevel at tildeling av slaktemerdtillatelsen vil medføre en svært begrenset påvirkning og akseptabel samlet belastning på kysttorsk, jf. naturmangfoldloven § 10.»³

¹ <https://www.senja.kommune.no/f/p1/idf265e92-8fcb-4124-b5e4-e624717ab10f/salmar-as-soknad-om-akvakulturtillatelse-til-slaktemerd-pa-ny-lokalitet-i-senja-kommune-til-behandling.PDF>

² <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>

³ <https://www.senja.kommune.no/f/p1/i71690d2f-a1e9-41a2-aec6-a2fac0576456/salmar-as-behandling-av-soknad-om-tillatelse-til-slaktemerd-ved-klubben-i-senja-kommune-3562851-3pdf.PDF>

Vi mener det er en svak anvendelse av naturmangfoldloven § 10 om samlet belastning når fiskeridirektoratet tilsynelatende bare legger en nasjonal forståelse til grunn for konsekvensene av et forringet lokalt gytefelt.⁴ Tiltaket bør også vurderes i et lokalt og regionalt perspektiv – eksempelvis ved en vurdering av hvor mange lokale gytefelt som er berørt av oppdrett i Senja kommune. Senja har som kjent mange oppdrettsanlegg, og i et slikt perspektiv bør også samlet belastning på lokale økosystem vurderes. Siden det er usikkert hvilke konsekvenser for torsken slaktemerdene vil ha; er også § 9 (føre-var prinsippet) aktuelt for å begrunne nødvendigheten av en konsekvensutredning av dette. Vi minner om at Senja er en kommune med mye fiskeri. Selv om det ikke skulle foregå fiskeri av betydning på den aktuelle lokaliteten, vil de indirekte konsekvensene for lokal verdiskapning likevel kunne bli store ved negativ påvirkning på gytefelt for torsk. I denne sammenheng må lokale fiskere bli tatt med på råd og ikke minst hørt i saker som angår deres arbeidsplass og levebrød. I kunnskapsgrunnlaget bør lokal økologisk kunnskap tas med. Jfr. naturmangfoldloven § 8 der det heter at «Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.»⁵

- 2) **Laksesykdommer og lakserømming:** Anlegget vil ligge i produksjonsområde 10. Store deler av dette området er overvåkningssone for ILA og PD.⁶ I område 10 er det allerede restriksjoner på grunn av ILA og nye tilfeller er blitt oppdaget så sent som i år (2020).⁷ Ifølge forskning.no ser det også ut til å være en økning av sykdomstilfeller.⁸ Lakselus fra oppdrett er også et *økende* problem i området siden det er godt begrunnet at det er et årsaksforhold mellom større utslipp av lakselus fra oppdrettene i årene 2017 og 2019 og målinger som viser at villfisk fikk økt lusepåslag i disse årene.⁹ Vi vet videre av eksisterende forskning at sjørøret og sjørøye faktisk er *mer* sårbar for lusepåslag og skadevirkninger av dette enn det man ser hos villaksen.^{10,11} Det er derfor særlig viktig å hensynta disse artene ut fra føre-var prinsippet og prinsippet om kunnskapsbasert forvaltning (jfr. naturmangfoldloven). Naturvernforbundet Troms mener at disse momentene har en særlig aktualitet i forbindelse med slaktemerder på grunn av den økte rømningsfaren disse representerer, og dermed for ytterligere spredning av lakselus og sykdommer som påvirker villfisken negativt.¹² Det er flere eksempler på at rømminger har skjedd fra slike merder.¹³

⁴ I uttalelsen fra direktoratet henvises det blant annet til at torsk i artsdatabanken samlet sett kan karakteriseres som «livskraftig», og dette begrunnes med arbeidet til en ekspertkomite i artdatabanken (ibid. s. 3). Dette er åpenbart et annet spørsmål enn å vurdere *de lokale* konsekvensene av tiltaket ut fra § 10.

⁵ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>

⁶ <https://www.barentswatch.no/fiskehelse/>

⁷ <https://www.vol.no/nyheter/2020/07/15/P%C3%A5vist-ILA-p%C3%A5-lokalitet-i-Troms-22303398.ece>

⁸ <https://forskning.no/fiskehelse-ntb/flere-tilfeller-av-laksesykdommen-ila/1715855>

⁹ <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2020-23>

¹⁰ <https://academic.oup.com/conphys/article/7/1/coz072/5614453>

¹¹ https://www.intrafish.no/kommentarer/dagens-regulering-av-lakseoppdrett-bryter-med-lover-knyttet-til-miljo-og-naturforvaltning/2-1-717466?fbclid=IwAR2gp8e5uPw_SGyvT2J62jN96VodlxYAfF99xn69UGBnMyDvmwltENeN7_0

¹² Dette er dokumentert med forskning. Se

https://www.mattilsynet.no/fisk_og_akvakultur/fiskevelferd/rapport_fiskevelferd_i_ventemerd.5915/binary/Rapport%20-%20Fiskevelferd%20i%20ventemerd I denne rapporten fra Mattilsynet heter det blant annet at: «På grunn av mer lining og håndtering av slaktemerdene og båttrafikk nær merdne er risikoen for notskader og rømming større enn i oppdrettsanleggene.» (s. 14)

¹³ <https://www.ifinnmark.no/nyheter/kan-ha-romt-fra-slakteanlegg/s/1-47-6621946>,
<https://www.kyst.no/article/salmar-roemming-meget-beklagelig/>

Slaktemerder vil bli langt hyppigere frekventert av brønnbåter enn produksjonsmerder, og det vil bli tilført fisk fra et større geografisk område. Det bør derfor stilles spesielt strenge krav til robust konstruksjon av disse. Lukket teknologi burde være et absolutt krav til slike anlegg. Slik teknologi er utviklet og tilgjengelig i markedet.¹⁴

- 3) **Genetisk påvirkning av villaksen:** Rømming av laks er også et problem for villaksen uavhengig av problematikken med lus og sykdom. I dokumentet fra Naturtjenester Nord er det konkludert med at innblandingen av oppdrettslaks er liten i nærliggende vassdrag.¹⁵ Vi stiller spørsmålsteget ved denne konklusjonen da det ikke er gjennomført genetisk undersøkelser. Det har vist seg å være vanskelig å skille oppdrettslaks fra vill laks bare utfra utseende. I 2011 ba Norges forskningsråd om en kartlegging av de genetiske effektene rømt oppdrettslaks har på ville laksebestander. Året etter ble kunnskapsplattformen «QuantEscape»¹⁶ etablert, et samarbeid mellom Havforskningsinstituttet, NINA, Cigene og Nofima. Den 30. oktober 2019 ble det avholdt sluttkonferanse, hvor forskerne presenterte de viktigste resultatene etter åtte år med grundige undersøkelser. Av 225 undersøkte villaksbestander, hadde 150 av dem (to tredjedeler) større eller mindre genetiske endringer som følge av rømt oppdrettslaks. Forskerne beskrev hvordan endringene forandrer villaksens egenskaper og funksjonalitet, og fører til lavere overlevelse.¹⁷ Naturvernforbundet Troms mener at disse godt dokumenterte forskningsfunnene gir ytterligere støtte til viktigheten av lukket teknologi i slaktemerder for å redusere faren for rømming og minske det allerede eksisterende trykket på villaksen.
- 4) **Kobberforurensning:** Det benyttes kobberimpregnering for å unngå at nøter blir tilgrodd. Kobber er som kjent svært farlig for vannlevende organismer. Dette kan ifølge miljødirektoratet ha store konsekvenser: «Utslippet av kobber kan gi toksiske effekter i sedimentet, slik at bunndyrsfaunaen ikke kan eksistere.»¹⁸ Dette problemet bør også settes i sammenheng med at den omsøkte lokaliteten ligger i et lokalt viktig gytefelt for torsk (jfr. pkt. 1) Det kan derfor ikke utelukkes at dette er en faktor som vil påvirke gytefeltet negativt. Ved å ta i bruk lukket teknologi vil man kunne unngå også dette problemet.

I sum: Selv om det skulle være riktig at organiske utslipp ikke øker like mye som ved etablering av vanlige laksemerder, er dette bare én faktor. Økt rømmingsfare, spredning av sykdom og miljøgifter – og tilhørende risiko for forstyrrelser av gyteområde for torsk samt negativ påvirkning av anadrom fisk må også adresseres. Naturvernforbundet Troms er bekymret for dette og krever konsekvensutredning og oppfordrer til implementering av lukket teknologi.

På vegne av styret Naturvernforbundet Troms
Anne-Lise Mortensen
Fylkesleder
Tlf. 970 89 377
troms@naturvernforbundet.no

¹⁴ <https://www.kyst.no/article/ecomerden-lanserer-lukket-slaktemerd-stamfiskmerd/>

¹⁵ <https://www.senja.kommune.no/f/p1/i66797e0f-f223-4651-b7a2-0e87b2dae1fe/11-rapport-naturtjenester-i-nord-ved-rune-muladal-2019pdf.PDF>

¹⁶ <https://nofima.no/prosjekt/quantescape/>

¹⁷ <https://www.hi.no/hi/nyheter/2017/03/ikkje-lenger-tvil-om-genetisk-paverknad>

¹⁸ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vann-hav-og-kyst/Akvakultur-fiskeoppdrett/>